

15-minuters avräkning inom elhandeln – vad rör det mig som kund?

Under första kvartalet år 2025 går elmarknaden över från att vara timbaserad till att vara kvartsbaserad. All handel med el ska då ske var 15:e minut i stället för varje timme. På så vis ska kraftsystemet bli effektivare och bättre kunna nyttja en ökad mängd förnybar elproduktion i systemet. Var kommer kunden – användaren av el – in i bilden?

Sedan elmarknadens avreglering 1996 har Sverige och Norden handlat och avräknat el baserat på mätningar varje timme. Detta har legat till grund för vad kunderna fått betala för sin el. Nu sker alltså en övergång till avräkning var 15:e minut.

Övergripande fördelar finns:

- 15 minuters handel och avräkning ger en bättre precision i prognoserna och därmed en mindre differens mellan tillgång och efterfrågan på el. Det betyder att varje kvart blir mer precist prissatt. Det skapar incitament för att använda, prognostisera och producera el på ett bättre sätt.
- En gemensam avräkningsperiod är ett steg mot en gemensam europeisk elmarknad. Förändringen till 15 minuters handel och avräkning sker nu i flera länder inom EU. Vissa länder har redan gjort övergången och i andra pågår utveckling för att driva igenom den. Ett land som Australien har gått så långt som till 5 minuters intervaller för avräkning.
- Effekterna av mer oplanerbar, väderberoende elproduktion (vind och solkraft) hanteras bättre. Aktörerna på elmarknaden kan i högre grad medverka till en bättre balans för att höja driftsäkerheten. En högre tidsupplösning stödjer även en marknadsdesign som uppmuntrar till flexibilitet, vilket blir viktigare vid omställningen av energisystemet, och bör ge samhällsekonomiska effekter.

Det sammanfattande målet är tredelat: minska obalanser, få en ökad flexibilitet och förbättra förutsättningarna att få in mer sol- och vindkraft i systemet.

Kundens möjligheter – nya avtal – flexibilitet på olika plan

Många svåra ord och begrepp. Vem ska bry sig egentligen, har den vanliga kunden något att se fram emot?

Möjligheterna för kunden döljer sig i det tredelade målet ovan. Kunder är numera både användare och producenter av el. Allt fler börjar nyttja solceller på tak till sina villor och sommarhus. Där ökar precisionen i mätningar och avräkning vilket ger möjlighet att matcha både egen elproduktion och elanvändning efter rådande elpriser.

En skillnad blir att elhandelsföretag har möjlighet att erbjuda kunderna avtal baserade på kvartspriser utöver alla avtalsformer som finns i dag. Framtida avtal anpassas efter ökad möjlighet till flexibilitet hos kunderna, vilket sker över hela Europa. Tiden får samtidigt utvisa om vissa avtalsformer försvinner.

Den flexibilitet som mest talas om gäller kundernas möjligheter att anpassa elanvändning efter väntade prisvariationer, med större precision än tidigare. Det handlar om större utrustning för uppvärmning, ventilation och laddning av elfordon, där elen i det senare fallet kan gå i båda riktningar. Andra hushållsmaskiner kan också komma i fråga för styrning.